

SAHİBKARLIQ FƏALİYYƏTİNİN BİBLİOQRAFİK İNFORMASIYA TƏMİNATI: PROBLEMLƏR, VƏZİFƏLƏR

İnsan cəmiyyəti meydana gəlmiş vaxtdan etibarən tədriclə inkişaf edir. İnkişafın bir mərhələsi digərini, daha mütərəqqi formanı əvəz edir. Bu zaman cəmiyyətin məhsuldar qüvvələri inkişaf etdikcə, mövcud sosial-iqtisadi münasibətlər sistemi də dəyişir və yeniləri ilə əvəz olunur. İqtisadi münasibətlər sisteminin əsasında xüsusi mülkiyyətin durduğu cəmiyyətlərin birinin digərini əvəz etməsi təkamül yolu ilə baş verir. Belə bir şəraitdə iqtisadiyyat keçid vəziyyətində olur və tədriclə mövcud təsərrüfat forması yeni iqtisadi sistemlə əvəz olunur. Keçid vəziyyətində olan iqtisadiyyat «keçid iqtisadiyyatı» adlanır.

Azərbaycan Respublikasının yeni iqtisadi sistemə, real bazar iqtisadiyyatına keçid dövründə qarşıda duran mühüm proqram vəzifələr sırasında xüsusi sahibkarlıq fəaliyyətinin bərqərar olması və inkişaf etdirilməsi özünəməxsus əhəmiyyət kəsb edir.

Sivil bazar iqtisadiyyatına keçmək və onu inkişaf etdirməyin ən mötəbər yolu ilk növbədə xüsusi sektorun, azad sahibkarlığın inkişafıdır. Hazırda inkişaf etmiş ölkələrdə dövlət sektorunun iqtisadiyyatda mövqeyi müxtəlifdir: 5%-dən 30-40%-ə qədərdir. Deməli, yerdə qalan hissə xüsusi, fərdi sahibkarlığa məxsusdur. Müxtəlif ölkələrin iqtisadiyyatında dövlət sektoru ilə xüsusi sahibkarlıq fəaliyyəti arasında nisbət elə optimal dərəcədə olmalıdır ki, o, ümumi iqtisadi inkişafın dinamikliyini mümkün olan müvazinətdə saxlamağı bacarsın (3, s. 210-212).

Hər hansı bir cəmiyyət, sosial-iqtisadi quruluş dəyişməyə üz qoyduqda ilk əvvəl onun iqtisadi əsası, yəni mülkiyyət forması, onunla bağlı münasibətlərin dəyişməsi prosesi başlayır. Odur ki, respublikamızda ilk əvvəl bu və ya digər mühüm sahələri əhatə edən islahatlar və bunları ifadə edən hüquqi qanunvericilik aktlarının qəbuluna başlandı və dövlət mülkiyyəti obyektlərinin özəl-

lənşdirilməsi pilləli proqramlarla həyata keçirildi. I proqram 1995-ci ildən fəaliyyətdə oldu. Bu proqramla müəssisə və obyektlərin özəlləşdirilməsi sahəsində mühüm addım atılmış, 2001-ci il yanvarın sonunadək 23230 kiçik müəssisə və obyekt, 1183 iri müəssisə və obyekt özəlləşdirilmişdir (3, s. 210-212). 2003-cü ilin yekunlarına əsasən isə ölkəmizdə 3687 kommərsiya qurumu, o cümlədən 243 xarici investisiyalı təşkilat qeydiyyatdan keçmişdir (2).

Hal-hazırda müstəqil Azərbaycan Respublikasında sahibkarlığın inkişafı, onun investisiya təminatının daha da yaxşılaşdırılması ölkə başçısının diqqət mərkəzindədir və ümummilli lider H.Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş Azərbaycanın yeni iqtisadi siyasət kursu prezident İ.Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Müasir dövrdə hər hansı sahəyə dair konkret informasiyasız keçinmək qeyri-mümkündür. Tələbatçı peşəkar fəaliyyətində mütləq hansısa informasiyaya ehtiyac duyur və biblioqrafik informasiyaya olan tələbat da bu ehtiyacdən yaranır. İnformasiyaya olan tələbat tələbatçı mü lazımi informasiyanı özündə əks etdirən sənədin axtarışına sövq edir və bu axtarışda informasiya məneləri mövcud olduqda biblioqrafik informasiyaya ehtiyac meydana çıxır. Biblioqrafik informasiya mütləq sənədlərlə bağlı olur və bilavasitə sənədlərlə bağlı olan informasiya haqqında informasiyanı özündə əks etdirir.

Hazırda dünyada informasiya texnologiyalarının yaradılması və tətbiqinə böyük əhəmiyyət verilir. 2003-cü il dekabrın 10-11-də Cenevrədə keçirilən İnformasiya Cəmiyyəti üzrə Dünya Sammitində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının vətəndaş cəmiyyətinin, iqtisadiyyatın inkişafında rolunu vurğulanmış və qeyd olunmuşdur ki, inkişaf etmiş cəmiyyətdə insanların informasiya almaq imkanının genişlənməsinə və bu prosesin operativliyinə nail olunmalıdır (1).

Respublikamızda artıq on ildir ki, fəaliyyət sahəsi kimi hüquqi baxımdan təsdiq olunmuş sahibkarlıq fəaliyyətində lazımi informasiyanın, yeniliyin vaxtılı-vaxtında və operativ şəkildə əldə olunması çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, hər bir sahibkar öz işində lazım olan informasiyanı digərlərindən daha tez əldə

etməyə can atır, bununla da həm azad rəqabətə, həm də keyfiyyətli nəticəyə imkan yaradır. Bu baxımdan lazımi məlumatın daha tez və kompleks şəkildə əldə olunmasında İnternet və biblioqrafik məlumat bazalarının rolu əvəzsizdir.

Bazar iqtisadiyyatının ayrılmaz atributu olan sahibkarlıq fəaliyyətinin respublikamızda daha sürətlə inkişaf etməsi, bu fəaliyyətlə məşğul olan subyektlərin sayının artması sahibkarlığın informasiya təminatı sisteminin də formalaşdırılması və təkmilləşdirilməsinə tələbat yaratmışdır. Hələ 1999-cu il aprelin 6-da Dövlət Antiinhisar Siyasəti və Sahibkarlığa Kömək Komitəmində «Azərbaycanda işgüzar informasiya sisteminin formalaşması» mövzusunda seminar-müşavirə keçirilmişdir (4). Müşavirədə bildirilib ki, kiçik və orta sahibkarlıq üzrə informasiya ehtiyatlarının strukturu açıqlanmalı və sahibkarlıq fəaliyyətinə yeni başlayan hər bir şəxsin öz məşğuliyyətinin mümkün nəticələri haqqında qabaqcadan təsəvvürü olmalıdır (4).

Təbii ki, istənilən fəaliyyət sahəsinin, o cümlədən sahibkarlığın informasiya təminatında ilkin sənədlər və onlar haqqında ikinci dərəcəli informasiya mənbələri- biblioqrafik vəsaitlərin böyük rolu var.

Çox təəssüflər olsun ki, hal-hazırda biblioqrafik informasiya təminatı sahəsində ən böyük problem Azərbaycan çap məsulunun tam biblioqrafik əksinin olmamasındadır. 1988-ci ildən dövlət qeyd biblioqrafiyasının əsas mərkəzi olan Kitab Palatasının nəşr etdiyi «salnamələr»in nəşri dayandırılmışdır. Eləcə də ayrı-ayrı sahələrin, məsələn sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan mütəxəssislərin biblioqrafik informasiya ilə təminatına xidmət edəcək retrospektiv və mövzu göstəricilərinin nəşri ilə əlaqədar böyük çətinliklər mövcuddur. Azərbaycanda baş verən sosial-iqtisadi dəyişikliklər informasiya fəaliyyəti sahəsində daha yeni münasibətlərə və formalara keçidin zəruriliyini qarşıya məqsəd qoyur. Bu baxımdan respublikamızda bilavasitə sahibkarlıq fəaliyyətinə dair informasiya ehtiyatlarının məzmununu və mahiyyətini açıqlanmalı, sahibkarlığın biblioqrafik informasiya təminatı müasir dünya standartları səviyyəsində təşkil olunmalıdır. Lakin

ilkın sənədlərə dair bibliografik informasiya vəsaitlərinin nəşri də aktual olaraq qalır. İnformasiyanın elektron nəşr formasında hazırlanması və istifadəsi nə qədər müasir və operativ olsa da, mütəxəssislərin bibliografik informasiya ilə təmin edilməsi işində ənənəvi bibliografik vəsaitlərin rolunu heç də azaltmır. Ənənəvi formada çap edilən bibliografik vəsaitlər illər keçdikdən sonra belə bibliografik informasiya tələbatçısına lazım olan informasiyanı çatdırıa bilər.

Bu baxımdan respublikamızda hələ formalaşmaqda olan sahibkarlıq fəaliyyəti və bu fəaliyyətlə məşğul olan fiziki və hüquqi şəxslərin lazımı informasiya ilə vaxtında və operativ təmin olunması üçün sahibkarlıq fəaliyyətinə dair ilkin sənədlərin və informasiya ehtiyatlarının məzmunu və mahiyyətinə uyğun olaraq bibliografik informasiya vəsaitlərinin yaradılması və avtomatlaşdırılmış bibliografik məlumat bazalarının təşkili problemi mütləq öz həllini tapmalıdır.

ƏDƏBİYYAT

1. *Cenevrədə informasiya cəmiyyəti üzrə dünya sammiti öz işinə başlamışdır*// *Respublika*.-2003.-11 dekabr
2. *Elmanoğlu S. Sahibkarlığın inkişafı mühüm dövlət siyasətidir* // *Azərbaycan*.-2004.-16 aprel
3. *İqtisadi nəzəriyyə: Dərslük/ Elmi red.: T.S.Vəliyev, Ş.S.Qafarov.- B.: BUN, 2002.-514 s.*
4. *İşgüzar informasiya sahibkarın fəaliyyəti üçün mühüm şərtidir: Dövlət Antitünhisar Siyasəti və Sahibkarlığa Kömək Komitəsində «Azərbaycanda işgüzar informasiya sisteminin formalaşması» mövzusunda keçirilən seminar-müşavirə haqqında*// *Azərbaycan*.-1999.-7 aprel

Нигяр Мамедова

ОБЕСПЕЧЕНИЕ БИБЛИОГРАФИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИЕЙ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ПРОБЛЕМЫ И ЗАДАЧИ

РЕЗЮМЕ

В связи с формированием и развитием предпринимательской деятельности в Азербайджанской Республике, появилась проблема в области оперативного и комплексного библиографического обеспечения информационных потребителей. В статье определены и отражены важнейшие проблемы и задачи в названной сфере.